YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

25 päivänä helmikuuta 2003 *

Asiassa C-326/00,

jonka Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis (Kreikka) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Idryma Koinonikon Asfaliseon (IKA)

vastaan

Vasileios Ioannidis

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6) ja viimeksi muutettuna 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3096/95 (EYVL L 335, s. 10), 31 ja 36 artiklan, asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpa-

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

nomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95, 31 ja 39 artiklan, EY:n perustamissopimuksen 56 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 46 ja EY 49 artikla) ja 60 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 50 artikla) sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen liitetyn ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat M. Wathelet, R. Schintgen ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola (esittelevä tuomari), P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Idryma Koinonikon Asfaliseon (IKA), asiamiehenään D. G. Anastassopoulos,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään S. Spyropoulos, I. Bakopoulos ja I. Galani-Marangoudaki,

— Belgian hallitus, asiamiehenään A. Snoecx,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

— Irlannin hallitus, asiamiehenään D. J. O'Hagan, jota avustaa A. M. Collins, BL,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään H. Dossi,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään R. Magrill, jota avustaa barrister S. Moore,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään H. Michard ja M. Panayotopoulos,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Idryma Koinonikon Asfaliseonin (IKA), asiamiehenään D. G. Anastassopoulos, Kreikan hallituksen, asiamiehinään S. Spyropoulos ja I. Bakopoulos, Espanjan hallituksen, asiamiehenään N. Díaz Abad, Irlannin hallituksen, edustajanaan A. M. Collins, Alankomaiden hallituksen, asiamiehe-

nään H. G. Sevenster, Suomen hallituksen, asiamiehenään T. Pynnä, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, edustajanaan D. Lloyd-Jones, QC, ja komission, asiamiehinään H. Michard ja M. Patakia, 10.9.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.10.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Dioikitiko Protodikeio Thessalonikis on esittänyt 31.1.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.9.2000, yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla viisi ennakkoratkaisukysymystä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6) ja viimeksi muutettuna 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3096/95 (EYVL L 335, s. 10, jäljempänä asetus N:o 1408/71), 31 ja 36 artiklan, asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95 (jäljempänä asetus N:o 574/72), 31 ja 39 artiklan, EY 56 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 46 ja EY 49 artikla) ja EY 60 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 50 artikla) sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4.11.1950 Roomassa allekirjoitettuun yleissopimukseen liitetyn ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymykset on esitetty kansallisessa oikeudenkäynnissä, jossa vastaajana on Ioannidis ja valittajana Idryma Koinonikon Asfaliseon (kreikkalainen sosiaalivakuutuslaitos, jäljempänä IKA) ja joka koskee sitä, että IKA oli hylännyt vaatimuksen, jolla Ioannidis oli pyytänyt sitä vastaamaan kuluista, joita hänelle oli aiheutunut Saksassa hänelle siellä oleskelunsa aikana annetusta sairaalahoidosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3 Asetuksen N:o 1408/71 III osaston 1 luvun 5 jaksossa "Eläkeläiset ja heidän perheenjäsenensä" olevassa 31 artiklassa "Eläkeläisen tai perheenjäsenten oleskelu muussa kuin siinä valtiossa, jossa he asuvat" säädetään seuraavaa:

"Eläkeläinen, jolla on oikeus eläkkeeseen tai eläkkeisiin yhden valtion lainsäädännön mukaan tai eläkkeisiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ja jolla on oikeus etuuksiin yhden tällaisen valtion lainsäädännön mukaan, saa yhdessä perheenjäsentensä kanssa oleskellessaan muun kuin sen jäsenvaltion alueella, jossa he asuvat:

a) luontoisetuudet oleskelupaikan laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön määräysten mukaisesti eläkeläisen asuinpaikan laitoksen kustannuksella;

— — "

4 Tämän asetuksen 2 jaksossa "Palkatut työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat sekä heidän perheenjäsenensä" olevan 22 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, joka täyttää toimivaltaisen valtion lainsäädännössä asetetut edellytykset oikeuden saamiseksi etuuksiin — — ja:

a) jonka tila tekee välttämättömäksi välittömät etuudet toisen jäsenvaltion alueella oleskelun aikana;

b) — —

c) jolle toimivaltainen laitos on antanut luvan mennä toisen jäsenvaltion alueelle saamaan siellä hänen tilansa kannalta aiheellista hoitoa,

on oikeus:

i) toimivaltaisen laitoksen puolesta annettaviin luontoisetuuksiin oleskelu- tai asuinpaikan laitoksesta, sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, ikään kuin hänet olisi vakuutettu siinä; sen kauden pituus, jonka aikana etuuksia annetaan, määrätään kuitenkin toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaisesti;

— — "

5 Asetuksen N:o 1408/71 22 a artiklassa "Erityisiin henkilöryhmiin sovellettavat erityiset säännöt" säädetään edelleen seuraavaa:

"Tämän asetuksen 2 artiklan rajoittamatta 22 artiklan 1 kohdan a ja c alakohtaa sovelletaan henkilöihin, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia ja vakuutettuja jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ja heidän kanssaan asuviin perheenjäseniin."

6 Asetuksen N:o 574/72 31 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Saadakseen luontoisetuuksia asetuksen [N:o 1408/71] 31 artiklan mukaisesti eläkeläisen on toimitettava oleskelupaikan laitokselle todistus, josta ilmenee, että hänellä on oikeus sanottuihin etuuksiin. Tässä todistuksessa, jonka antaa eläkeläisen asuinpaikan laitos, jos mahdollista ennen kuin hän lähtee sen jäsenvaltion alueelta, jossa hän asuu, on osoitettava tarvittaessa erityisesti enimmäisaika, jolta

luontoisetuuksia voidaan myöntää sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Jos eläkeläinen ei toimita sanottua todistusta, oleskelupaikan laitos saa sen asuinpaikan laitokselta.

2. Täytäntöönpanoasetuksen 17 artiklan 6, 7 ja 9 kohdan säännöksiä sovelletaan vastaavasti. Tällaisessa tapauksessa eläkeläisen asuinpaikan laitosta pidetään toimivaltaisena laitoksena."

7 Asetuksen N:o 574/72 17 artiklan 6, 7 ja 9 kohdassa säädetään seuraavaa:

"6. Kun kysymys on sairaalahoidosta, asuinpaikan laitoksen on annettava tiedoksi kolmen päivän kuluessa siitä, kun se sai tiedon asiasta, toimivaltaiselle laitokselle sairaalaan ottamisen päivämäärä, todennäköisen sairaalahoidon kesto ja sairaalasta lähdön päivämäärä. Tiedoksi antaminen ei kuitenkaan ole tarpeellista, jos luontoisetuuksien kustannukset maksetaan kertasuorituksena asuinpaikan laitokselle.

7. Asuinpaikan laitoksen on ilmoitettava toimivaltaiselle laitokselle etukäteen kaikista päätöksistä, jotka liittyvät luontoisetuuksien myöntämiseen, jos todennäköiset tai todelliset kustannukset ylittävät kertasuorituksen, jonka hallintotoimikunta määrää ja määräajoin tarkistaa. Toimivaltaisen laitoksen on tarvittaessa esitettävä perusteltu vastalauseensa 15 päivän kuluessa siitä päivästä, jona tällainen tieto lähetettiin; jos tämän ajan kuluessa ei tällaista vastalausetta ole esitetty, asuinpaikan laitos myöntää luontoisetuudet viipymättä. Jos tällaiset etuudet on myönnettävä erityisen kiireellisesti, asuinpaikan laitos ilmoittaa siitä

heti toimivaltaiselle laitokselle. Kuitenkin perustellun vastalauseen antaminen tiedoksi on tarpeetonta, jos luontoisetuuksien kustannukset korvataan kertasuorituksena asuinpaikan laitokselle.

— —

9. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio tai näiden valtioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat hallintotoimikunnan annettua lausuntonsa sopia muista täytäntöönpanoa koskevista menettelyistä."

8 Asetusten N:o 1408/71 ja N:o 574/72 soveltamisessa tarvittavien lomakkeiden malleista (E 001, E 103—E 127) 7.10.1994 tehdyssä Euroopan yhteisöjen siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunnan päätöksessä N:o 153 (94/604/EY) (EYVL 1994, L 244, s. 22) todetaan, että E 111 -lomaketta on pidettävä asetuksen N:o 574/72 31 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna todistuksena. Päätöksen mukaan tätä lomaketta on käytettävä myös asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa, kun taas 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa on käytettävä E 112 -lomaketta.

9 Asetuksen N:o 1408/71 III osaston 1 luvun 7 jaksossa "Korvaukset laitosten kesken" olevassa 36 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltion laitoksen tämän luvun säännösten nojalla toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta antamat luontoisetuudet korvataan täysimääräisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut korvaukset määrätään ja suoritetaan 98 artiklassa tarkoitetussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetyn menettelyn mukaisesti, joko osoittamalla todelliset kustannukset tai kertasuorituksiin pohjautuen.

Viimeksi mainitussa tapauksessa kertasuoritusten on oltava sellaisia, että kustannusten korvaus on niin lähellä todellisia kustannuksia kuin mahdollista.

3. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio tai näiden valtioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat sopia muista tavoista kustannusten korvaamiseksi tai voivat luopua kaikesta korvaamisesta niiden toimivaltaan kuuluvien laitosten välillä."

10 Asetuksen N:o 574/72 93 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Asetuksen [N:o 1408/71] — — 31 artiklan mukaan annetut luontoisetuudet korvataan toimivaltaisesta laitoksesta laitokselle, joka suoritti sanotut etuudet, siten kuin tämän laitoksen tileistä ilmenee.

2. Asetuksen [N:o 1408/71] — — 31 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa ja sovellettaessa 1 kohdan säännöksiä, pidetään perheenjäsenten tai eläkeläisen asuinpaikan laitosta tarvittaessa toimivaltaisena laitoksena.

3. Jos 1 kohdassa tarkoitettujen etuuksien todellinen määrä ei käy ilmi sen laitoksen tileistä, joka ne on antanut, eikä sopimusta ole tehty 6 kohdan mukaan,

korvattava määrä määritetään kertasuoritusperusteisesti laskemalla se kaikesta asianmukaisesta tiedosta, jota on saatu käytettävissä olevista lähteistä. Hallintotoimikunta määrää perusteet, joita käytetään kertasuoritusten laskemisessa, ja vahvistaa niiden määrät.

— —

6. Kaksi jäsenvaltiota tai useampi jäsenvaltio tai näiden jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat hallintotoimikunnan lausunnon saatuaan sopia muista tavoista määrätä korvattavat määrät, erityisesti kertasuoritusten perusteella."

11 Asetuksen N:o 574/72 34 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jos palkatun työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan oleskelun aikana muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella ei ole mahdollista täyttää täytäntöönpanoasetuksen — — 31 artiklassa säädettyjä muodollisuuksia, hänen kustannuksensa korvataan toimivaltaisesta laitoksesta hänen hakemuksestaan oleskelupaikan laitoksen soveltamien korvausmäärien mukaisesti.

2. Oleskelupaikan laitoksen on annettava toimivaltaisen laitoksen pyynnöstä välttämättömät tiedot näistä määristä.

Jos oleskelupaikan laitos ja toimivaltainen laitos ovat sitoutuneet sopimukseen, joka edellyttää, että joko korvauksia ei suoriteta lainkaan tai että etuuksien korvaaminen tapahtuu kertasuorituksena asetuksen — — 31 artiklan mukai-

sesti, oleskelupaikan laitos on lisäksi velvollinen siirtämään toimivaltaiselle laitokselle sille, jonka etua asia koskee, korvattavan määrän 1 kohdan säännösten mukaisesti.

3. Jos kysymys on suurista kustannuksista, toimivaltainen laitos voi maksaa sille, jonka etua asia koskee, asianmukaisen ennakon niin pian kuin tämä henkilö toimittaa sanotulle laitokselle korvausta koskevan hakemuksen.

4. Sen estämättä, mitä 1, 2 ja 3 kohdassa säädetään, toimivaltainen laitos voi korvata kustannukset sen soveltamien korvausmäärien mukaisesti, jos korvaaminen näiden korvausmäärien mukaan on mahdollista, jos korvattavat kustannukset eivät ylitä hallintotoimikunnan määräämää tasoa, ja jos palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja tai eläkeläinen on antanut suostumuksensa tämän määräyksen soveltamiseksi. Korvattava määrä ei saa koskaan ylittää kustannusten määrää.

5. Jos oleskeluvaltion lainsäädännössä ei säädetä korvausmääristä, toimivaltainen laitos voi suorittaa korvauksen 4 kohdassa määrättyjen edellytysten mukaisesti ilman, että kysymyksessä olevan henkilön suostumus on tarpeen."

Kansallinen oikeus

12 Sairaalahoitoa koskevista IKA:n säännöistä 2.6.1956 tehdyn työministeriön päätöksen nro 33651/E (FEK B' 126/3.7.1956), sellaisena kuin se on useita kertoja muutettuna (jäljempänä IKA:n säännöt), 3 a §:ssä määrätään muun

muassa, että jos IKA:ssa vakuutetun henkilön taudin määrittäminen tai hoito ei ole mahdollista Kreikassa, koska joko ei ole olemassa lääkäreitä, joilla olisi tarvittava erikoiskoulutus, tai ei ole olemassa sopivia tieteellisiä keinoja, IKA ottaa vastatakseen kaikista potilaan ulkomailla suorittamista taudin määritykseen ja hoitoon liittyvistä kuluista. Sairaalahoidosta ulkomailla aiheutuneista kuluista vastaaminen edellyttää ennakkolupaa, jonka avulla IKA voi valvoa sitä, että mainitut edellytykset täyttyvät.

13 IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g alakohdassa säädetään kuitenkin seuraavasta poikkeuksesta:

"Hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa toimivaltaisen aluetoimiston johtaja voi hyväksyä toimivaltaisen terveyslautakunnan lausunnon saatuaan ulkomailla jo saadun hoidon, jos lupaa oli mahdotonta hankkia etukäteen joko sen takia, että sairaus ilmeni äkillisesti vakuutetun oleskellessa tilapäisesti ulkomailla, tai sen takia, että vakuutetun oli siirryttävä ulkomaille pikaisesti vakuutetun hengelle koituvan vaaran välttämiseksi. Tällaisissa tapauksissa toisen asteen terveyslautakunta antaa lausunnon käytettävissä olevien, kotimaassa tarjolla olevaa sairaalahoitoa tai hoitotoimenpiteitä ja ulkomailla suoritettua sairaalahoitoa tai hoitotoimenpiteitä koskevien tietojen perusteella."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Ioannidis asuu Kreikassa ja saa IKA:lta vanhuuseläkettä. Oleskellessaan Saksassa häntä hoidettiin 26.11.—2.12.1996 Münchenin teknisen yliopiston sairaalassa,

missä hänelle tehtiin sydämen katetrointi ja asennettiin sydämentahdistin. Hoidon yhteydessä annetuista lääkärintodistuksista käy ilmi, että potilas oli toimitettu sairaalahoitoon kiireellisesti, angina pectorikseen liittyvien, toistuneiden rintakipujen vuoksi.

15 Ioannidis teki 6.12.1996 Karstadt-nimisen yrityksen, kotipaikka Essen (Saksa), sairausvakuutuskassalle (jäljempänä saksalainen sairausvakuutuskassa) eli oleskelupaikan laitokselle hakemuksen, jossa hän vaati, että tämä kassa vastaisi IKA:n puolesta sairaalahoidosta aiheutuneista kuluista.

16 Saksalainen sairausvakuutuskassa lähetti E 107 -lomakkeen IKA:lle saadakseen tältä toimivaltaisena laitoksena E 112 -lomakkeen tai tämän sijasta vahvistuksen siitä, ettei tätä lomaketta voida antaa.

17 Vaikka IKA:lle oli ilmoitettu siitä, että IKA:n toimivaltainen aluetoimisto oli antanut 15.11.1996 Ioannidisille E 111 -lomakkeen, joka oli pätevä 16.11.—31.12.1996, se pyysi toisen asteen terveyslautakunnalta (jäljempänä terveyslautakunta) lausuntoa siitä, voitiinko asianomaiselle henkilölle annetulle sairaalahoidolle antaa lupa jälkikäteen.

18 Terveyslautakunnan lausunto oli kielteinen sillä perusteella, että Ioannidisin sairaus ei ollut hänen oleskellessaan Saksassa ilmennyt sillä tavoin äkillisesti, että hänen välitön sairaalahoitonsa olisi ollut perusteltua, ja että häntä olisi voitu

hoitaa täysin asianmukaisesti Kreikassa. Terveyslautakunta totesi lisäksi, että Ioannidisin sairaus oli krooninen, kuten useissa hänelle kesäkuussa 1996 suoritetuista tutkimuksissa oli voitu todeta, ja ettei hänen terveydentilansa huonontuminen ollut ollut äkillistä, koska hänelle Kreikassa 11.11.1996 suoritetussa sepelvaltimoiden varjoainekuvauksessa oli havaittu samat seikat kuin Saksassa kyseisessä sairaalassa tehdyissä tutkimuksissa, ja että tätä sairaalahoitoa oli pidettävä etukäteen suunniteltuna.

19 IKA katsoi tämän perusteella, että IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g alakohdassa vahvistetut edellytykset eivät täyttyneet, ja päätti 18.4.1997 olla antamatta jälkikäteen lupaa Ioannidisille annetulle hoidolle. Lisäksi IKA lähetti E 107 -lomakkeen takaisin saksalaiselle sairausvakuutuskassalle ja totesi, ettei se voinut antaa kyseessä olevassa tapauksessa E 112 -lomaketta.

20 Ioannidis valitti tästä luvan hylkäävästä päätöksestä IKA:n toimivaltaiseen hallintolautakuntaan. Hän väitti oleskelleensa Saksassa vieraillen poikansa luona, joka asuu siellä äitinsä kanssa.

21 IKA:n hallintolautakunta katsoi, että Ioannidisin sairaus oli ilmennyt hänen Saksassa oleskelunsa aikana sillä tavoin äkillisesti, että hänen sairaalahoitonsa oli ollut välttämätöntä todellisen hengenvaaran välttämiseksi, ja päätti 14.7.1997, että kyseessä olevalle hoidolle oli annettava IKA:n sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g alakohdan mukaisesti lupa, minkä johdosta IKA:n oli vastattava aiheutuneiden kulujen korvaamisesta.

22 IKA nosti kanteen Dioikitiko Protodikeio Thessalonikisissa, jossa se vaati tämän päätöksen kumoamista väittäen, että mainitussa säännöksessä tarkoitetut edellytykset eivät olleet täyttyneet esillä olevassa asiassa.

23 Tämä kansallinen tuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko IKA:n sairaalahoitoa koskevien sääntöjen 3 a §:n 4 momentin g alakohta — sellaisena kuin se oli voimassa vastaajan saadessa hoitoa — jossa asetetaan lisäedellytykseksi sille, että IKA korvaa ulkomaisessa sairaalassa jo annetusta hoidosta syntyneet kustannukset, se, että IKA:n toimivaltaisen aluetoimiston johtaja antaa tälle hoidolle luvan terveydenhoitoasioita toisena asteena käsittelevän lautakunnan lausunnon saatuaan, kun tällainen lupa myönnetään vain sellaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa korvausta vaatineelle IKA:n eläkkeensaajalle on hänen tilapäisen oleskelunsa aikana ulkomailla äkillisen sairastumisen vuoksi annettu hoitoa tai joissa hänet on pikaisesti siirrettävä ulkomaille todellisen hengenvaaran välttämiseksi — yhteensopiva 14.7.1971 annetun neuvoston asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artiklan kanssa ja 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan kanssa, siltä osin kuin näissä yhteisön säännöksissä annetaan jäsenvaltioille lähtökohtaisesti harkintavaltaa asettaa muun muassa sellaisista sairausetuuksista, jotka myönnetään luontoissuorituksina eläkkeensaajan oleskellessa väliaikaisesti muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan ja joihin myös sairaalahoidon katsotaan kuuluvan, aiheutuvien kustannusten korvaamiselle sellainen lisäedellytys, että niille on edes jälkeenpäin myönnetty lupa, kun ei kuitenkaan ole täysin selvää ja riidatonta, sallitaanko näissä yhteisön säännöksissä se, että jäsenvaltiot antavat nyt käsiteltävänä olevan kaltaisia säännöksiä, joissa asetetaan välttämättömäksi edellytykseksi tällaiselle hyväksynnälle se, että tässä IKA:n sääntöjen määräyksessä asetetun kaltaiset edellytykset eli välittömän sairaalahoidon tarpeeseen liittyvät edellytykset täyttyvät?

2) Olettaen, että sairaaloissa yleensä annettavat hoitopalvelut ovat EY:n perustamissopimuksen 60 artiklassa tarkoitettuja palveluja, onko edellä mainittu IKA:n sääntöjen määräys — vaikka se ei olisi edellä mainitulta osin ristiriidassa Euroopan yhteisöjen neuvoston edellä mainittujen asetusten kanssa — yhteensopiva tältä osin EY:n perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklan kanssa?

3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi: Voidaanko IKA:n sääntöjen edellä mainittua määräystä perustella kansanterveyttä koskevilla, kuten monipuolisten ja kaikkien Kreikassa asuvien henkilöiden saatavilla olevien sairaalapalvelujen turvaamiseen perustuvilla syillä, ja kuuluuko kyseinen määräys tällä perusteella EY:n perustamissopimuksen 56 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten alaan?

4) Jos oikeus saada sairausetuuksia luontoissuorituksina ja vastaavasti oikeus saada korvaus näistä suorituksista aiheutuneista kustannuksista ovat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn Euroopan yleissopimukseen liitetyn, Pariisissa 20.3.1952 tehdyn lisäpöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitettua omaisuutta, onko IKA:n sääntöjen edellä mainittu määräys, jos katsottaisiin, että se ei ole edellä mainitulta osin ristiriidassa edellä mainittujen Euroopan yhteisöjen neuvoston asetusten eikä EY:n perustamissopimuksen kanssa, tai jos kyseinen määräys on perusteltu edellä mainituista syistä, tältä osin yhteensopiva lisäpöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa?

5) Jos neljänteen kysymykseen vastataan kieltävästi: Onko IKA:n sääntöjen edellä mainittu määräys perusteltu sellaisten julkista etua koskevien syiden vuoksi, jotka liittyvät sosiaaliturvajärjestelmän taloudellisen tasapainon suojaamiseen, ja kuuluuko se näin ollen edellä mainitun lisäpöytäkirjan 1 artiklan toisessa kohdassa määrätyn poikkeuksen piiriin?"

Ensimmäinen kysymys

24 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäinen kysymys koskee sitä, ovatko asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artikla ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artikla esteenä sellaiselle kansalliselle sääntelylle, jossa sen edellytyksenä, että eläkkeensaajan asuinpaikan laitos korvaa kyseiselle henkilölle tämän oleskellessa toisessa jäsenvaltiossa annetusta sairaalahoidosta aiheutuneet kulut, on jälkikäteen myönnettävän luvan saaminen, kun tällainen lupa myönnetään ainoastaan silloin, kun yleensä ennakollisena edellytettyä lupaa ei ole voitu saada sen vuoksi, että kyseessä oleva sairaus on ilmennyt äkillisesti kyseisen ulkomailla oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä.

Kysymyksen merkitys pääasiassa

25 IKA ja useat niistä hallituksista, jotka ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle, epäilevät sitä, voidaanko asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa soveltaa tosiseikkoihin, joista esillä olevassa asiassa on kyse. IKA ja Kreikan hallitus väittävät, että Ioannidis meni Saksaan tarkoituksenaan saada se hoito, joka hänelle siellä annettiin, minkä vuoksi tosiseikkoja pitäisi niiden mukaan tarkastella pikemminkin asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan kuin 31 artiklan kannalta.

26 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä todetaan kyllä, että asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säännellään sellaisten eläkkeensaajien oikeutta luontoisetuuksiin, jotka asuvat jäsenvaltiossa ja pyytävät

toimivaltaiselta laitokselta lupaa mennä toisen jäsenvaltion alueelle saadakseen siellä terveydentilansa edellyttämää hoitoa, kun taas asetuksen 31 artiklassa säännellään tämän saman sosiaalivakuutettujen ryhmän oikeutta luontoisetuuksiin silloin kun etuudet ovat tarpeen heidän oleskellessaan muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan (ks. asia 182/78, Pierik, tuomio 31.5.1979, Kok. 1979, s. 1977, Kok. Ep. IV, s. 487, 6 ja 8 kohta).

27 On kuitenkin muistettava, että EY 234 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuimien ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan tosiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan (ks. muun muassa asia 36/79, Denkavit Futtermittel, tuomio 15.11.1979, Kok. 1979, s. 3439, 12 kohta ja asia C-235/95, Dumon ja Froment, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4531, 25 kohta). Yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten yleensä ratkaistava ne (ks. muun muassa asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta).

28 Tästä seuraa, että vain ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin voi tosiseikkojen osalta ratkaista sen, oliko Ioannidisille Saksassa annettu hoito etukäteen suunniteltu ja oliko hän suunnitellut matkustavansa Saksaan saadakseen hoitoa, missä tapauksessa ainoastaan asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja 2 kohtaa voidaan soveltaa ja tämän asetuksen 31 artiklan säännökset eivät ole sovelettavissa, kuten tämän tuomion 26 kohdassa todetaan.

29 Ei kuitenkaan näytä siltä, että kansallinen tuomioistuin olisi katsonut, että kyseessä oleva henkilö on etukäteen suunnitellut pääasiassa kyseessä olevan sairaalahoidon ja järjestänyt matkansa Saksaan hoitoa saadakseen. Tämä tuomioistuin toteaa tosiseikkoja kuvatessaan, että asiassa oli esitetty lää-

kärintodistuksia, joiden mukaan Ioannidisin sairaalahoito oli tapahtunut kiireellisenä angina pectoriksesta johtuvien toistuvien rintakipujen vuoksi. Näin ollen ei voida asettaa kyseenalaiseksi sitä, että ensimmäinen kysymys, siltä osin kuin se koskee asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan tulkintaa, on otettava tutkittavaksi eikä kysymystä tarvitse muotoilla uudelleen siten, että se kohdistuisi asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohtaan.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan soveltamisala

30 Ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen edellyttää, että ensin tarkemmin rajataan asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan soveltamisalan ulottuvuus.

31 Tässä yhteydessä on muistettava, että poiketen asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdasta, jossa säädetään sellaisten palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oikeudesta luontoisetuuksiin, joiden "terveydentila tekee välttämättömäksi välittömät etuudet toisen jäsenvaltion alueella oleskelun aikana", asetuksen 31 artiklassa, jossa säädetään vastaavasta oikeudesta eläkkeensaajille ja heidän perheenjäsenilleen, jotka oleskelevat muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, ei ole vastaavanlaista henkilöiden terveydentilaan liittyvää rajausta.

32 Tämän jälkeen on muistettava, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin onkin todennut, että vaikka eläkkeensaajat eivät olisi ansiotyössä, heihin sovelletaan asetuksen N:o 1408/71 "työntekijöitä" koskevia säännöksiä, koska he kuuluvat sosiaaliturvajärjestelmään, on se myös katsonut, että näin on vain silloin kun

heidän osaltaan ei ole laadittu erityissäännöksiä (em. asia Pierik, tuomion 4 kohta).

33 Todettuaan tässä yhteydessä, että asetuksen N:o 1408/71 27—33 artiklassa on yksinomaan eläkkeensaajiin sovellettavia erityissäännöksiä, yhteisöjen tuomioistuin tarkensi, että 31 artiklassa on säännöksiä, joissa säädetään kyseisten vakuutettujen oikeudesta luontoisetuuksiin, kun etuudet ovat tarpeen oleskeltaessa muun jäsenvaltion kuin asuinvaltion alueella (em. asia Pierik, tuomion 5 ja 6 kohta).

34 Näin ollen ei voida väittää, vaikka useiden jäsenvaltioiden hallitukset ovatkin näin tehneet, että eläkkeensaajat, jotka oleskelevat muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan, kuuluisivat asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan eikä että tämän artiklan säännöksiin pitäisi tukeutua tulkittaessa asetuksen 31 artiklaa.

35 Kuten Suomen ja Belgian hallitukset sekä komissio ovat todenneet, tulkinta, jolla yhdenmukaistetaan mainituilla säännöksillä perustettu järjestelmä, olisi niiden tekstuaalisten erojen vastainen, joihin on viitattu tämän tuomion 31 kohdassa, ja ristiriidassa sen kanssa, että yhteisöjen lainsäätäjä on katsonut tarpeelliseksi säätää erityissäännöksen sen sosiaalivakuutettujen ryhmän osalta, joka muodostuu eläkkeensaajista ja heidän perheenjäsenistään.

36 Samoista syistä ja toisin kuin Irlannin ja Alankomaiden hallitukset väittävät, on mahdotonta ajatella, että asetuksen N:o 1408/71 22 a artiklalla eläkkeensaajat saatettaisiin saman asetuksen 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun

sääntelyn alaan. Tällaiselle tulkinnalle ei myöskään löydy perusteita 22 a artiklan sanamuodosta, joka otsikkonsa mukaan sisältää "[e]rityisiin henkilöryhmiin sovellettavat erityiset säännöt", eikä myöskään, kuten Suomen hallitus on todennut, asetuksen (ETY) N:o 1408/71, asetuksen (ETY) N:o 574/72, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1247/92 sekä asetuksen (ETY) N:o 1247/92 muuttamisesta annetun asetuksen (ETY) N:o 1945/93 muuttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1995 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3095/95 (EYVL 335, s. 1), jolla asetukseen N:o 1408/71 lisättiin 22 a artikla, johdanto-osan perustelukappaleista.

37 Myöskään sitä Irlannin ja Alankomaiden hallitusten väitettä, jonka mukaan vain asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan a alakohtaa analogisesti soveltamalla voidaan taata sosiaalivakuutettujen välinen, täysin välttämätön tasa-arvo, ei voida hyväksyä.

38 Kuten Kreikan hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan ja julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa todennut, se, että yhteisöjen lainsäätäjä ei ole halunnut tehdä työelämän ulkopuolella oleviin eläkkeensaajiin sovellettavasta sääntelystä palkattuihin työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin sovellettavan sääntelyn kopiota, on selitettävissä sillä, että se on halunnut kannustaa tämän sosiaalivakuutettujen ryhmän todellista liikkuvuutta ottamalla huomioon tietyt tälle ryhmälle ominaiset erityispiirteet, kuten sen, että kyse on henkilöistä, jotka mahdollisesti ovat terveytensä kannalta hauraampia eivätkä täysin riippumattomia, sekä sen, että he ovat vapaampia viettämään useammin aikaa muissa jäsenvaltioissa.

39 Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklalla perustettu sääntely on pidettävä erillään tämän asetuksen 22 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetusta sääntelystä.

40 Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa ei voida tulkita siten, että siinä taattujen luontoissuoritusten saaminen koskisi ainoastaan eläkkeensaajia, joiden terveydentila edellyttää välitöntä etuuksien saamista heidän oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa, eli että se koskisi vain niitä hoitotoimenpiteitä, joiden välitön suorittaminen on lääketieteellisesti välttämätöntä (asia C-206/94, Paletta, tuomio 2.5.1996, Kok. 1996, s. I-2357, 20 kohta) ja joiden suorittamista ei siis voida lykätä siihen asti, kun vakuutettu on palannut asuinvaltioonsa.

41 Tätä säännöstä ei voida tulkita myöskään niin, että kyseisten etuuksien saaminen olisi mahdollista ainoastaan niissä tapauksissa, joissa annettu hoito on ollut välttämätöntä äkillisen sairastumisen vuoksi. Etenkään se, että vakuutetun oleskellessa väliaikaisesti ulkomailla hänen terveydentilansa muuttumisen edellyttämä hoito liittyy mahdollisesti jo aikaisemmin olemassa olleeseen sairauteen, josta vakuutettu tiesi, eli esimerkiksi krooniseen sairauteen, ei voi riittää estämään asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan säännösten soveltamista asianomaisen henkilön hyväksi.

42 Lisäksi on syytä todeta, että erityisesti asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdasta poiketen asetuksen 31 artiklassa ei säädetä lupajärjestelmästä sellaisten luontoisetuuksien myöntämisen osalta, jotka tässä artiklassa taataan eläkkeensaajille ja heidän perheenjäsenilleen, jotka oleskelevat muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan.

43 Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltio ei voi asettaa asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan oleskeleville eläkkeensaajille taattujen luontoisetuuksien myöntämisen edellytykseksi minkäänlaista lupamenettelyä tai sitä, että sairaus, joka on edellyttänyt kyseisen hoidon antamista, on ilmennyt äkillisesti oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan käytännön soveltamissäännöt

44 Kuten ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen muotoilusta käy ilmi, kansallinen tuomioistuin pohtii tämän jälkeen asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan soveltamista koskevan, asetuksen N:o 574/72 31 artiklan alaa.

45 Pääasian tosiseikat huomioon ottaen on syytä muistaa, että tässä säännöksessä säädetään erityisesti, että saadakseen luontoisetuuksia asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan nojalla eläkkeensaajan on toimitettava oleskelupaikan laitokselle todistus, jonka antaa eläkkeensaajan asuinpaikan laitos ja josta ilmenee, että hänellä on oikeus sanottuihin etuuksiin. Samassa säännöksessä säädetään kuitenkin lisäksi, että ellei asianomainen henkilö toimita sanottua todistusta, oleskelupaikan laitoksen on itse käännyttävä asuinpaikan laitoksen puoleen saadakseen sen.

46 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä todetaan, että Ioannidisille oli myönnetty tällainen todistus, eli E 111 -lomake, ennen kuin hän lähti Saksaan.

47 Kuten Irlannin hallitus on todennut, tässä päätöksessä ei kuitenkaan mainita sitä, oliko kyseinen lomake esitetty saksalaiselle sairausvakuutuskassalle. On kuitenkin todettava, että asian kannalta ratkaisevaa ei voi olla se, ettei asianomainen henkilö ole omasta aloitteestaan esittänyt tätä lomaketta. Tällaisessa tilanteessa oleskelupaikan laitoksen tehtävänä on varmistua siitä, ettei asianomaisella henkilöllä ole tällaista lomaketta, ja sen puuttuessa pyydettävä sen toimittamista asianomaisen henkilön osalta toimivaltaiselta laitokselta, kuten asetuksen N:o 574/72 31 artiklassa säädetään.

48 Pääasiassa saksalainen sairausvakuutuskassa oli kuitenkin pyytänyt IKA:a lähettämään E 112 -lomakkeen eli todistuksen, jotka käytetään asetuksen N:o 1408/71 22 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti silloin, kun pyydetään lupaa mennä toiseen jäsenvaltioon hoidon saamiseksi.

49 Tällainen menettely merkitsee samaa kuin asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan soveltamisesta kieltäytyminen siitä riippumatta, oliko vakuutettu omasta aloitteestaan esittänyt E 111 -lomakkeen vai ei. Se, että oleskelupaikan laitos vaatii E 112 -lomakkeen esittämistä sen sijaan, että se tyytyisi sosiaalivakuutetun toimittamaan E 111 -lomakkeeseen tai kääntyisi asuinpaikan laitoksen puoleen saadakseen sen, merkitsee välttämättä sitä, että oleskelupaikan laitos katsoo, ettei asianomaiselle henkilölle tarvitse antaa asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan perusteella luontoissuorituksia.

50 Kansallisen tuomioistuimen kysymykseen vastaamiseksi on lisäksi todettava, että kun on kyse tällaisesta oleskelupaikan laitoksen kieltäytymisestä tai vaatimuksesta, asuinpaikan toimivaltainen laitos, joka on tätä ennen antanut vakuutetulleen E 111 -lomakkeen, ei voi tyytyä, kuten IKA vaikuttaa pääasiassa tehneen, vain pitämään selvänä, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan soveltamisedellytykset eivät täyty.

51 Oleskelupaikan laitos ja asuinpaikan laitos vastaavat yhdessä asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artiklan ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan soveltamisesta ja niiden on EY 10 artiklan ja asetuksen N:o 1408/71 84 artiklan mukaisesti tehtävä yhteistyötä taatakseen sen, että kyseisiä säännöksiä sovelletaan oikein, ja näin sen, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa eläkkeensaajille ja heidän perheenjäsenilleen näiden sosiaalivakuutettujen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi taattuja oikeuksia täysimääräisesti kunnioitetaan (ks. vastaavasti asia C-335/95, Picard, tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5625, 18 kohta ja asia C-202/97, FTS, tuomio 10.2.2000, Kok. 2000, s. I-883, 51 ja 56 kohta).

52 Tästä seuraa muun muassa, että silloin kun oleskelupaikan laitos pyytää asuinpaikan laitokselta E 112 -lomaketta, vaikka asuinpaikan laitos on tätä ennen antanut vakuutetulleen E 111 -lomakkeen, asuinpaikan laitoksen on varmistuttava siitä, että ilmeinen kieltäytyminen antamasta luontoissuorituksia asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan nojalla on perusteltua, pyytämällä oleskelupaikan laitokselta kaikki tarpeelliset tarkemmat selvitykset. Jos asuinpaikan laitos saa varmuuden siitä, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa ja näin myös 36 artiklaa ja laitosten välisiä korvauksia koskevaa asetuksen N:o 574/72 93 artiklaa on sovellettava, on sen ilmoitettava tästä oleskelupaikan laitokselle. Tämän on sen jälkeen uudelleen tutkittava oman kantansa oikeellisuus ja tarvittaessa muutettava sitä.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan alaan kuuluvista hoitotoimenpiteistä aiheutuvista kuluista vastaaminen

53 Esillä olevassa pääasiassa on kyse mahdollisesta velvollisuudesta korvata asianomaisen henkilön sairaalahoidosta muussa jäsenvaltiossa kuin hänen asuinvaltiossaan aiheutuneet kulut, minkä vuoksi kansallinen tuomioistuin pohtii vielä sitä, kuten ensimmäisestä ennakkoratkaisukysymyksestä käy ilmi, mikä on asetuksen N:o 1408/71 36 artiklan ja asetuksen N:o 574/72 93 artiklan ala.

54 Asetuksen N:o 1408/71 36 artiklan mukaan jäsenvaltion laitoksen toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta antamat luontoisetuudet korvataan täysimääräisesti asetuksessa N:o 574/72 säädetyn menettelyn mukaisesti joko osoittamalla todelliset kustannukset tai kertasuorituksiin pohjautuen, elleivät nämä kaksi jäsenvaltiota tai niiden toimivaltaiset viranomaiset ole sopineet muista tavoista kustannusten korvaamiseksi tai luopuneet kaikesta korvaamisesta niiden toimivaltaan kuuluvien laitosten välillä.

55 Asetuksen N:o 574/72 93 artiklalla pannaan täytäntöön edellä mainittu säännös ja siinä säädetään muun muassa, että kyseessä olevien henkilöiden asuinpaikan laitos korvaa oleskelupaikan laitoksen asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan nojalla antamat luontoisetuudet viimeksi mainitulle laitokselle ja että korvaus perustuu lähtökohtaisesti mainittujen etuuksien todelliseen määrään sellaisena kuin se on oleskelupaikan laitoksen tileihin merkittynä. Jos määrä ei käy ilmi tämän laitoksen tileistä ja jos kyseessä olevat jäsenvaltiot tai niiden toimivaltaiset viranomaiset eivät ole sopineet muista arviointimenetelmistä, korvaus maksetaan kertasuorituksena, jonka määrän Euroopan yhteisöjen siirtotyöläisten sosiaaliturvan hallintotoimikunta vahvistaa.

56 Nämä ovat ne säännökset, joita on tavallisesti sovellettava silloin kun eläkkeensaajalle on annettu luontoisetuuksia asetuksen N:o 1408/71 31 artiklan perusteella.

57 Kuten tämän tuomion 48 ja 49 kohdassa todetaan, saksalainen sairausvakuutuskassa on kuitenkin kieltäytynyt myöntämästä tällaisia luontoisetuuksia Ioannidisille, minkä perusteella voidaan päätellä, vaikka tämä ei nimenomaisesti ilmenekään ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä, että hän on todennäköisesti itse vastannut annetusta hoidosta aiheutuneista kuluista, joiden korvaamisvaatimuksen IKA on nyt hylännyt.

58 Asetuksen N:o 574/72 34 artiklan mukaan asianomainen henkilö voi perustellusti vaatia asuinpaikkansa laitokselta hänelle aiheutuneiden kulujen korvaamista tässä säännöksessä asetetuissa rajoissa, ellei tämän asetuksen 31 artiklassa tarkoitettuja muodollisuuksia ole kyetty täyttämään sinä aikana, jonka henkilö oleskeli sen jäsenvaltion alueella, jossa hoito annettiin.

59 On kuitenkin myönnettävä, kuten Kreikan hallitus on perustellusti kirjallisissa huomautuksissaan ja julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa todennut, että sitä, että oleskelupaikan laitos on kieltäytynyt soveltamasta asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa ja vaatinut E 112 -lomakkeen esittämistä, ei voida rinnastaa asetuksen N:o 574/72 31 artiklassa tarkoitettujen muodollisuuksien täyttämättä jättämiseen.

60 Tämän tuomion 50—52 kohdassa todetaan kuitenkin, että kun on kyse tällaisesta kieltäytymisestä tai tällaisesta vaatimuksesta, asuinpaikan toimivaltaisen laitoksen, joka on tätä ennen antanut vakuutetulleen E 111 -lomakkeen, on pyrittävä myötävaikuttamaan siihen, että asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa sovelletaan oikein.

61 Tästä seuraa, että kun oleskelupaikan laitos on perusteettomasti sivuuttanut viimeksi mainitun säännöksen soveltamisen ja kun asuinpaikan laitos saatuaan tietää tästä kielteisestä kannasta on jättänyt myötävaikuttamatta, niin kuin sen velvollisuuksiin kuuluisi, siihen, että tätä säännöstä sovelletaan oikein, asuinpaikan laitoksen on korvattava, tämän kuitenkaan rajoittamatta oleskelupaikan laitoksen mahdollista korvausvastuuta, suoraan vakuutetulle hänelle annetusta hoidosta aiheutuneet kulut, joista tämä on vastannut, ja otettava näin kulut vastattavakseen siten, että vakuutetulle taataan korvaus, joka vastaa sitä, jonka hän olisi saanut, jos mainitun artiklan säännöksiä olisi noudatettu (ks. vastaavasti asia C-368/98, Vanbraekel ym., tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5363, 34 kohta).

62 Koska korvaus tulee tällaisessa tilanteessa niiden luontoissuoritusten sijaan, jotka asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa taataan eläkkeensaajille, merkitsee tämä sitä, että jäsenvaltio ei voi asettaa kyseisen korvauksen edellytykseksi minkään-

laista lupamenettelyä tai sitä, että sairaus, joka on edellyttänyt kyseisen hoidon antamista, on ilmennyt äkillisesti henkilön oleskellessa toisessa jäsenvaltiossa ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä.

63 Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti:

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossaan oleskeleville eläkkeensaajille taattujen luontoissuoritusten saaminen ei edellytä, että sairaus, jonka vuoksi kyseessä olevaa hoitoa tarvittiin, on ilmennyt äkillisesti tämän oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä. Tämä säännös estää siis sen, että jäsenvaltio asettaa etuuksien saamiselle tällaisen edellytyksen.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artikla on esteenä sille, että jäsenvaltio asettaa tässä säännöksessä taattujen luontoissuoritusten saamisen edellytykseksi lupamenettelyn, olipa se minkälainen hyvänsä.

Asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa tarkoitettujen luontoissuoritusten antaminen ja niiden kustannuksista vastaaminen on tavallisesti suoritettava tämän asetuksen 31 ja 36 artiklan ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artiklan säännösten mukaisesti.

Kun käy ilmi, että oleskelupaikan laitos on perusteettomasti kieltäytynyt antamasta asetuksen N:o 1408/71 31 artiklassa tarkoitettuja luontoissuorituksia ja asuinpaikan laitos saatuaan tietää tästä kielteisestä kannasta on jättänyt myötävaikuttamatta, niin kuin sen velvollisuuksiin kuuluisi, siihen, että tätä säännöstä sovelletaan oikein, asuinpaikan laitoksen on korvattava, tämän kuitenkaan rajoittamatta oleskelupaikan laitoksen mahdollista korvausvastuuta, suoraan vakuutetulle hänelle annetusta hoidosta aiheutuneet kulut, joista tämä on vastannut, ja otettava näin kulut vastattavakseen siten, että vakuutetulle taataan korvaus, joka vastaa sitä, jonka hän olisi saanut, jos mainitun artiklan säännöksiä olisi noudatettu.

Viimeksi mainitussa tilanteessa asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artikla ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artikla ovat esteenä sille, että kansallisessa sääntelyssä tällaisen korvauksen edellytyksenä on jälkikäteen myönnettävän luvan saaminen, kun tällainen lupa myönnetään ainoastaan silloin kun on voitu osoittaa, että kyseessä oleva sairaus on ilmennyt äkillisesti tällaisen oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä.

Toinen, kolmas, neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys

64 Toinen, kolmas, neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys on muotoiltu siten, että ne on esitetty vain siltä varalta, että ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastattaisiin, että asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artikla ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artikla eivät estä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen sääntelyn soveltamista. Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen näitä kysymyksiä ei siis tarvitse käsitellä.

Oikeudenkäyntikulut

65 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan, Belgian, Espanjan, Irlannin, Alankomaiden, Itävallan, Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Dioikitiko Protodikeio Thessalonikisin 31.1.2000 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna 22.12.1995 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3096/95, 31 artiklaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä muussa jäsenvaltiossa kuin**

asuinvaltiossaan oleskeleville eläkkeensaajille taattujen luontoissuoritusten saaminen ei edellytä, että sairaus, jonka vuoksi kyseessä olevaa hoitoa tarvittiin, on ilmennyt äkillisesti tämän oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä. Tämä säännös estää siis sen, että jäsenvaltio asettaa etuuksien saamiselle tällaisen edellytyksen.

2) Asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95, 31 artikla on esteenä sille, että jäsenvaltio asettaa tässä säännöksessä taattujen luontoissuoritusten saamisen edellytykseksi lupamenettelyn, olipa se minkälainen hyvänsä.

3) Asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95, 31 artiklassa tarkoitettujen luontoissuoritusten antaminen ja niiden kustannuksista vastaaminen on tavallisesti suoritettava tämän asetuksen 31 ja 36 artiklan ja asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95, 31 ja 93 artiklan säännösten mukaisesti.

4) Kun käy ilmi, että oleskelupaikan laitos on perusteettomasti kieltäytynyt antamasta asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83 ja viimeksi muutettuna asetuksella N:o 3096/95, 31 artiklassa tarkoitettuja luontoissuorituksia ja asuinpaikan laitos saatuaan tietää tästä kielteisestä kannasta on jättänyt

myötävaikuttamatta, niin kuin sen velvollisuuksiin kuuluisi, siihen, että tätä säännöstä sovelletaan oikein, asuinpaikan laitoksen on korvattava, tämän kuitenkaan rajoittamatta oleskelupaikan laitoksen mahdollista korvausvastuuta, suoraan vakuutetulle hänelle annetusta hoidosta aiheutuneet kulut, joista tämä on vastannut, ja otettava näin kulut vastattavakseen siten, että vakuutetulle taataan korvaus, joka vastaa sitä, jonka hän olisi saanut, jos mainitun artiklan säännöksiä olisi noudatettu.

5) Viimeksi mainitussa tilanteessa asetuksen N:o 1408/71 31 ja 36 artikla ja asetuksen N:o 574/72 31 ja 93 artikla ovat esteenä sille, että kansallisessa sääntelyssä tällaisen korvauksen edellytyksenä on jälkikäteen myönnettävän luvan saaminen, kun tällainen lupa myönnetään ainoastaan silloin kun on voitu osoittaa, että kyseessä oleva sairaus on ilmennyt äkillisesti tällaisen oleskelun aikana ja johtanut siihen, että välitön hoito on ollut välttämätöntä.

Rodríguez Iglesias Wathelet Schintgen

Timmermans Gulmann Edward

La Pergola Jann Skouris

Macken Colneric

von Bahr Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä helmikuuta 2003.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti